

Stockholms
stad

Program

Leda lärande

7 september 2016

Innehållsförteckning

Karta 4

Program 5

Seminariepass 1 7–13

Seminariepass 2 14–17

Utställare 18

Leda lärande 7 september

■ Waterfront

■ Lundqvist & Lindqvist

Utbildningsförvaltningen i Stockholms stad

Form: b-e-r-g.se

Omslag: Lieselotte van der Meijs

Varmt välkommen till Leda lärande 2016

Nu gör vi om förra årets succékonferens Leda lärande där vi som arbetar som förstelärare, lektorer, skolledare och chefer får möjlighet att träffa kolleger och forskare i syfte att leda utveckling av undervisning och lärande.

I år fokuserar konferensen särskilt på olika organisationsperspektiv. Vi tar vid och fördjupar det centrala innehållsområde jag avrundade förra årets konferens med: Organisation, innehåll och handlingar. Har du som skolledare satt förstelärare och lektorer i ett organisatoriskt sammanhang? Har ni på er skola inventerat era utvecklingsområden och kopplat det till ert systematiska kvalitetsarbete? Vilka handlingar regisserar och iscensätter ni som skolledare, förstelärare och lektorer för att utveckla undervisning och lärande på er skola?

Vi inleder dagen med att lyssna till forskarna Mats Tyrstrup och Marianne Döös som kommer att utmana våra tankar om ledarskap. Därefter har vi ett gediget program med många seminariepass att inspireras av. Nytt för i år är att vi i slutet av dagen kommer att presentera och dela ut priser till Årets lärare och Årets lärarlag som genom pedagogisk skicklighet och entusiasm främjat elevernas lärande.

Leda lärande kommer sedan att fortsätta under hela läsåret med olika seminarier. Vi hoppas att detta ska ge energi, stöd och inspiration till fortsatt utvecklingsarbete i våra verksamheter!

Tony Mufic

Utbildningsdirektör i Stockholms stad

Lundqvist & Lindqvist
(L&L)

Klarabergsviadukten

Stockholm
Waterfront

Ingångarna är markerade med lila flaggor.

PROGRAM 08.00

Kaffebuffé från 08.00.

08.45

Inledning av Katarina Arkehag, chef för FoU-enheten.

09.00

Välkomnande av utbildningsdirektör Tony Mufic.

09.15-11.45

Keynote speakers
Mats Tyrstrup och
Marianne Döös
– Ledarskap mot
bättre vetande.

Läs mer på s 6

Förmiddagen avslutas av utbildningsdirektör Tony Mufic, grundskoledirektör Inger Pripp och gymnasiedirektör Jan Holmquist. Det ges tillfälle till en kortare paus under passet.

11.45-13.00

Waterfront

L&L

13.00-14.00

Seminariepass 1
Parallella seminarier
med forskare och
lärare.

Schema s 7-13

14.00-14.45

Waterfront

L&L

14.45-15.45

Seminariepass 2
Parallella seminarier
med forskare och
lärare.

Schema s 14-17

16.00

Årets lärare och Årets lärarlag.
Presentation och prisutdelning.

Efter prisutdelningen avslutas dagen
av utbildningsdirektör Tony Mufic.

17.00-18.30

Mingel
med buffé.

Ledarskap mot bättre vetande

Waterfront

Marianne Döös och Mats Tyrstrup

Marianne Döös är professor och forskare vid Stockholms universitet med inriktning på organisationspedagogik. Forskningsintresset rör organisatorisk utveckling samt erfarenhetslärandets individuella och gemensamma processer och villkor på lokala arbetsplatser. Aktuella frågor gäller interaktion som bärare av kompetens samt kollektiva former av ledarskap. Marianne har tillsammans med kolleger publicerat ett stort antal artiklar, bokkapitel och böcker som till exempel "Delat ledarskap", "Om chefer i samarbete", "Organisationsbilder och förståelse vid förändring – visualisering av arbetsintegrerade relationer" och "Categories of learning-oriented leadership: A potential contribution to the school context".

Mats Tyrstrup är docent och forskare vid Stiftelsen Leading Health Care (LHC) och Center for Advanced Studies in Leadership (CASL), båda vid Handelshögskolan i Stockholm. Under tjugofem år har Mats studerat chefer och deras arbete och sedan femton år med alltmer fokus på ledarskap i kvalificerade tjänsteverksamheter, som exempelvis skolan och vården. Mats forskning idag handlar om samverkan över organisatoriska gränser: Formella gränser såväl som de som handlar om organisationskulturer och professioner. Mats har myntat begreppet *organisatoriska mellanrum* och har nyligen publicerat en rapport där han tillsammans med en kollega lanserar en teori om vad de kallar roll- och relationskulturer och hur dessa förhåller sig till effektiv samverkan under olika omständigheter.

13.00–14.00

Waterfront

Att främja och synliggöra förmågor i de naturvetenskapliga ämnena – erfarenheter från två FoU-projekt inom NT-satsningen i Stockholms stad

Vilka förmågor och lärande synliggörs i arbetet med Dino-materialet "Torke våta handdukar"? Kan man se en progression hos eleverna med stigande ålder? Varför sammanblandas problemen med den förstärkta växthuseffekten och ozonlagrets uttunning? Hur kan undervisningen ändras för att undvika förväxlingar?

Cecilia Bergvall, förstelärare, Skarpatorpsskolan, Maria Sundler, förstelärare, Nya Elementar.

Prostatabärare har starkare sexlust än livmoderbärare

Vi har undersökt vad som händer när elever på gymnasiet får möjlighet att granska påståenden om sexualitet med hjälp av naturvetenskap och normkritik. Hur kan vi lärare utveckla vår normmedvetenhet och metodmedvetenhet i undervisning som berör frågor om sexualitet?

Anna-Karin Fridolfsson, lektor i biologi, Kungsholmens gymnasium, Auli Arvola Orlander, fil.dr. naturvetenskapsämnenas didaktik och forskare vid Institutionen för matematikämnet och naturvetenskapsämnenas didaktik, Stockholms universitet.

Sal 33, plan 3

Waterfront

Begåvade elever i matematikklassrummet

Är matematiskt begåvade elever högpressterande i matematik? Föreläsningen fokuserar pedagogiska metoder ämnade för matematiskt begåvade elever och dessa elevers sociala situation i skolan. Även acceleration, nivågruppering, könsskillnader, grupparbete samt skillnader mellan begåvade och högpressterande elever kommer att problematiseras.

Attila Szabo, lektor i matematikämnet didaktik, Stockholms stad, och doktorand, Stockholms universitet.

Sal 35-36, plan 3

Waterfront

Att lära genom problemlösning, ett pågående ämnesdidaktiskt FoU-projekt

Vi undersöker om elever i årskurs 7 och 8, som får möta en serie av matematiska problem formade kring algebraiska uttryck, utvecklar en större förmåga att använda sig av ekvationer i samband med problemlösning, än elever som inte får möta dem. Vi vill skapa ökad kunskap om hur matematisk problemlösning kan vara ett redskap att erövra ny matematisk förståelse.

Daniel Granström, lärare, Åsa Höök, förstelärare, Tord Malmberg, lärare, Marianne Pertoft, förstelärare, Sara Rumbutis, lärare, Pär Asplund, lärare. Samtliga arbetar på Södra Ängby skola.

Vad innebär det att göra en analys av makt i en situation? Vad är kritiskt att eleverna får syn på och hur kan man skapa en undervisning i samhällskunskap som möjliggör för eleverna att utveckla denna förmåga?

Inom ramen för ett projekt inom STLS har dessa frågor studerats. Resultaten av studien presenteras och diskuteras, bland annat skillnaden mellan en maktanalys och en kausalanalys. En modell som kan användas som stöd för eleverna i arbetet med att analysera makt presenteras.

Krister Brolin, förstelärare, Östra Real, Karina Cottin, förstelärare, Norra Real, Anna Martinsson, lärare, Tumba gymnasium, Marie Waern, lärare, Östra Real, Malin Tväråna, fil. lic. i didaktik, Stockholm Teaching & Learning Studies.

Sal 32, plan 3

13.00–14.00

Waterfront

Genrepedagogiken en framgångsfaktor

Knutbyskolan har i mer än 10 år tillämpat genrepedagogiken och skolan har under denna period förbättrat sina kunskapsresultat markant. Genrepedagogikens centrala delar och arbetet med att samla all personal på skolan till ett gemensamt pedagogiskt förhållningsätt presenteras.

Lena Hellström, rektor; Britt Johansson, utbildningsledare, Gry Fyrö, utbildningsledare. Samtliga arbetar på Knutbyskolan.

Klassrumsfråga som forskningsfråga

I den här presentationen diskuteras frågor kring hur praktisknära lärardriven ämnesdidaktisk forskning kan bidra till undervisningsutveckling och en ökad kunskapsbas för professionen. STLS (Stockholm Teaching & Learning Studies) presenteras, liksom hur lärardriven forskning kan ta form och hur lärare och skolor kan vara en del av detta.

Malin Lavett-Lagerström och Maria Weiland, koordinatörer i Stockholm Teaching & Learning Studies (STLS).

C1, plan 2

Waterfront

Bilder som verktyg i historieundervisningen

Syftet har varit att undersöka om bilder kan hjälpa elever att förstå historieämnets mål. Undersökningen har genomförts under två terminer där bilder använts i undervisningen för att förtydliga målen, men även genom gruppsamtal med eleverna.

Katarina Schiöler, lektor; Ulrika Gill, lärare, Midsommarkransens gymnasium.

Formativ bedömning i praktiken

Lektor och förstälärare har under tre terminer lett kollegiets fortbildning kring BFL med utgångspunkt i Dylan Williams bok "Att följa lärande". Arbetet har bestått av föreläsningar, diskussioner i samtalsgrupper samt grupp- och enskilda uppgifter som redovisats i responsgrupper.

Rebecca Eriksson, förstälärare, Liselotte Brundin, förstälärare, Ingela Andersson, förstälärare. Samtliga arbetar på Midsommarkransens gymnasium.

Sal 26, plan 2

Waterfront

Förstelärarens roll i skolans digitalisering PRIO+IKT+Förstelärare = Framgångsrikt skolutveckling

Skolans digitalisering. Vem har nycklarna för att öppna dörrarna till alla möjligheter? En viktig nyckel för att de digitala satsningarna ska bli framgångsrika är att skolan arbetar systematiskt och strategiskt kopplat till läroplanens förmågor på ledningsnivå, skolledning tillsammans med förstälärare och förändringsledare.

Cecilia Westblad, förstälärare Malin Hugander, förstälärare, Anna Almqvist-Romanus PRIO och Margareta Forsman, rektor Sätterskolan.

Att välja köksredskap – en learning study

Syftet med vår studie är att studera och utveckla undervisningen i ämnet Hem- och konsumentkunskap med fokus på val och användning av redskap. Vi vill förbättra elevernas förståelse för hur deras val av redskap kan påverka resultatet och har undersökt hur eleverna arbetar i köket och vad vi kan göra för att underlätta deras val av redskap.

Eva Mårtensson, lärare i hem- och konsumentkunskap, Sofia skola, samt Carole Pardue, lärare i hem- och konsumentkunskap, Mariaskolan.

Sal 21, plan 2

Waterfront

Hållbar och praktisknära skolutveckling

Hur kan ämnesdidaktiskt FoU-arbete, pedagogisk utveckling och karriärtjänster gemensamt skapa goda förutsättningar för skolutveckling? Efter ett par år med karriärläroreformen börjar olika modeller ta form för hur karriärtjänster kan tas till vara i skolutvecklingsarbetet på enskilda skolor.

Ann-Sofie Jägerskog, lektor, Fryshuset gymnasium.

Praktisk hälsa – Ett sätt att undersöka och utveckla elevers kunskande i hälsa och livsstil

Seminarier kommer att innehålla en beskrivning av ett sätt att kollegialt ringa in didaktiska problemområden. Seminariet kommer även beskriva ett sätt att utveckla och utvärdera undervisningen mot bakgrund av didaktiska problemområden. Vi fokuserar främst på metoden för vår FoU-studie som självklart är applicerbar i fler ämnen.

Andreas Jacobsson, lektor, Sturebyskolan.

Sal 31, plan 3

Waterfront

Effektivare återkoppling med hjälp av digitala verktyg

Återkoppling är en viktig och central del av läraryrket. Med hjälp av olika digitala verktyg kan vi snabbt ge våra elever effektivare återkoppling. Under seminariet går föreläsaren igenom en del av de verktyg som han använder mest i undervisningen. Verktygen uppskattas av eleverna, sparar arbetstid och lägger grund för ett formativt arbetssätt.

Kalle Larsen, lärare, Blacquebergs gymnasium.

En surfplatta? Är du galen?

Som lärare kan man använda surfplattan på många olika sätt i sin lärarvardag. Tillsammans med en projektor blir surfplattan ett bra verktyg för visualisering och interaktivitet. Under seminariet ges exempel på hur man göra digitala arbeten där surfplattan är en del av processen.

Camilla Askeback Diaz, förstälärare, Södermalmsskolan.

C3, plan 2

Waterfront

Vad blir möjligt för elever att urskilja i textsamtal i skolan?

Den här presentationen handlar om vilken läsning som efterfrågas i helklassundervisning i en klass 7 och vad som därmed blir möjligt för eleverna att urskilja/lära sig. I studien som ligger till grund för presentationen undersöks vilka läsarter som efterfrågas och realiserar i klassrumssamtalen.

Anna-Maija Norberg, lektor och projektledare, FoU-enheten, utbildningsförvaltningen.

Läslyftet i Stockholm

Varför ska man delta i Läslyftet? Hur ska man förbereda deltagandet? Vilka lärargrupper ska ingå i arbetet? Hur mycket tid kräver Läslyftet? Vad innehåller handledarutbildningen? Dessa frågor besvaras i presentationen av projektet Läslyftet Stockholm.

Anna-Maija Norberg, lektor och projektledare, FoU-enheten, utbildningsförvaltningen.

Sal 27, plan 2

Waterfront

Att leda pedagogiska utvecklingsprocesser på skolor – Läslyftet ett exempel

Med utgångspunkt från nulägesbeskrivning och analys skapas en unik utbildning som svarar mot skolans behov. Genom att fokusera på ett begränsat utvecklingsområde och formulera ett mål skapas goda förutsättningar för förändring.

Birgitta Thorander, utvecklingslärare, FoU-enheten, utbildningsförvaltningen.

Nyanlända elevers lärande i FoU-enhetens språkutvecklingsprogram

Presentation av det språkutvecklingsprogram som FoU-enheten tagit fram. Programmet syftar till att höja medvetenheten samt öka kunskapen kring undervisning av flerspråkiga och nyanlända elever. Enhetens erbjudanden är kostnadsfria för Stockholms stads skolor.

Kristina Ansaldo, utvecklingslärare, Birgitta Thorander, utvecklingslärare, FoU-enheten, utbildningsförvaltningen.

C2, plan 2

13.00–14.00

Waterfront

Samtänka och samtala om kamraters texter på engelska

Studien analyserar hur elever samtalar – eller samtänker – om kamraters texter vid elevrespons. Hur tar de sig an uppgiften? Hur enas de om vilken återkoppling kamraten ska få? Vilka delar av texten fokuserar de på? I presentationen diskuterar jag hur mina resultat kan bidra till att förbättra elevens möjlighet till lärande genom elevrespons.

Jessica Berggren, lektor på FoU-enheten och doktorand på Engelska institutionen, Stockholms universitet.

Att packa upp instruktioner och uppgifter – En learning study i engelska

Presentationen beskriver hur en learning study kan hjälpa till att identifiera roten till ett undervisningsproblem och utmana lärares förgivettaganden. Vi antog att elevernas svårigheter att uttrycka sig muntligt utan att mumla, använda svenska ord och liknande, berodde på att de inte använde språkliga strategier på ett funktionellt sätt. Resultatet visade på helt andra utmaningar.

Pernilla Kronestedt, biträdande rektor, Gullingskolan, Anna Palmer, lärare i engelska och franska, Eriksdalsskolan, Jessica Berggren, lektor på FoU-enheten och doktorand, Engelska institutionen, Stockholms universitet.

Sal 34, plan 3

Waterfront

Skolforskningsinstitutet, en bro mellan skola och praktik

Skolforskningsinstitutet har två huvudsakliga uppgifter: att producera systematiska översikter inom utbildningsområdet samt att utlysa och fördela forskningsmedel. En introduktion och nulägesbeskrivning ges, samt en presentation av en av de påbörjade översikterna; Undervisning om lässtrategier som ett arbetssätt för att främja elevens läsförståelse.

Lena Adamson, direktör Skolforskningsinstitutet och docent i psykologi, Linda Ekström, projektledare, Skolforskningsinstitutet och fil.dr.

Sal 24-25, plan 2

Waterfront

Strukturerat försteläraryppdrag – för skolutveckling tillsammans

På Blackebergsskolan har förstelärarna tillsammans med ledningsgruppen strukturerat försteläraryppdraget med fokus på kollegialt lärande för en förändrad undervisningspraktik. Arbetet har skett genom workshopar, studiedagar och regelbundna pedagogiska träffar för skolans alla lärare.

Rebecka Reinholdsson, Anna Weinander, Andrés Gröndahl, Johannes Berggren och Linda Sörensson, förstelärare på Blackebergsskolan.

Förstelärare på Nya Elementar – kollegialt lärande i praktiken

På seminariet beskrivs hur verksamheten på skolan leds och organiseras på ett ändamålsenligt sätt. På seminariet ges konkreta exempel på kollegialt lärande samt hur olika nivåer i organisationen kopplas ihop för att arbetet i slutändan ska nå eleven.

Mikael Odin, rektor, Stojanka Drinic, biträdande rektor, Maria Lindgren, förstelärare, Stefan Tärnström, förstelärare. Samtliga arbetar på Nya Elementar.

A4, del av Stora kongresshallen

Waterfront

Mot en professionsdriven skolutveckling

Hur organiserar vi för utveckling av bedömnings- och betygssättningsprocess för att minska arbetsbelastning för lärare, öka rättssäkerheten för eleverna och för att möjliggöra förbättrade elevprestationer? Vi presenterar Norra Reals vision och ger exempel på kvalitetshöjande och arbetsbesparande lösningar.

Maria Sellberg, rektor, Fredrik Skog, rektor, Lars Adiels, lektor, Jenny Sellberg, förstelärare, Marita Berglind, förstelärare, Kristina Bondeson, förstelärare. Samtliga arbetar på Norra Real.

Balkongen, plan 5

13.00–14.00

Waterfront

Rektorsprogrammet och sen då? Utbildningsförvaltningens satsning på avancerade studier för skolledare

Utbildningsförvaltningen har sedan 2013 en satsning riktad till rektorer som vill bedriva avancerade studier på magister- och mastersnivå. Satsningen bidrar på olika sätt till att stärka rektors ledarskap för ett kollegialt lärande. Det vetenskapliga arbetssättet kan bli ett verktyg för skolans systematiska kvalitetsarbete.

Madeleine Thomsson, rektor, Enskedefältets skola, Lena Lindblad-Petersen, rektor, Sjöstadsskolan, Anna Ceder, rektor, Thorildsplans gymnasium.

Försteläraryppdraget på Sjöstadsskolan, exempel från verksamheten

Förstelärarna på Sjöstadsskolan har ansvar för skolans forskning och utvecklingsarbete i ämnesgrupper. Annika Nordahl beskriver hur det är att läsa magisterutbildningen och delta i forskningsprojekt på skolan. Ann-Christine Mouantri berättar om hur hon delat resultat av en svenskstudie i en Public lesson. Charlotta Wilson leder ämnesgruppen i engelska och berättar om gruppens pågående arbete med att utveckla undervisningen om att samtala.

Annika Nordahl, förstelärare, Ann-Christine Mouantri, förstelärare och biträdande rektor, Charlotta Wilson, förstelärare, Sjöstadsskolan.

Baren C5, plan 5

Waterfront

Mot ett strukturerat uppdrag där förstelärare och forskning kan stärka processerna

Skolledare och förstelärare på Storkyrkoskolan och Björngårdsskolan berättar hur de arbetat kring försteläraryppdraget och hur FoU:s seminarier ”Hur kan forskning stödja den beprövade praktiken”, under ledning av professor Glenn Hultman, bidragit till detta arbete.

Glenn Hultman, professor vid Linköpings universitet, Lena Davidson, biträdande rektor, Björngårdsskolan, Anna Gustafsson, biträdande rektor, Storkyrkoskolan, Linn Sjöholm, Eva-Marie Östberg, Eva Johansson, Marina Jonsson, Marie Svenheden-Casado, Susanne Sirborn-Tiger, samt Lena Kleinwicks, förstelärare vid Storkyrkoskolan och Björngårdsskolan.

C4, plan 2

Waterfront

Kollegialt lärande som utvecklar undervisningen

Med utgångspunkt i den tvååriga satsningen Stockholmslyftet i matematik delar vi med oss av våra erfarenheter ur ett lärar-, handledar-, rektors- och förvaltningsperspektiv. Vi kommer att berätta om ett framgångsrikt samarbetsprojekt kring kollegialt lärande och dess förutsättningar och kännetecken.

Andreas Hernvald, Matilda Östman, handledare i Stockholmslyftet i Matematik, Ingela Fondin, rektor, Björkhagens skola, Emeli Mårtensson, Ramböll, Mait Adegård, handläggare på FoU-enheten, utbildningsförvaltningen.

Sal 23, plan 2

13.00–14.00

L&L

Lärares lärande i programmering: preliminära resultat från projektet Programmering Stockholm

Under våren 2016 följdes en grupp lärare som deltog i en grundkurs i programmering. Kursens syfte var att ge en grundkompetens och stötta lärarna i att utveckla klassrumsaktiviteter i programmering. Vi diskuterar vad lärande i programmering kan vara och vad detta kan betyda i relation till undervisning och skola.

Andrea Holmgren, förstelärare, Blommensbergsskolan, Niklas Lundström, Nacka gymnasium, Cecilia Kozma, föreståndare, Vetenskapens Hus, Per Anderhag, lektor, FoU-enheten, utbildningsförvaltningen.

Undervisning och lärande i labsalen

I denna presentation utgår vi från en studie där vi undersökt vilken väg lärandet tar när elever arbetar laborativt. Vi diskuterar olika faktorer betydelse för elevernas möjlighet att nå klassrumsaktivitetens mer övergripande syfte samt vad man som lärare kan tänka på för att stötta eleverna i denna process.

Helena Danielsson Thorell, lektor, Kungsholmens gymnasium, Carina Andersson förstelärare, Äppelviksskolan, Per Anderhag, lektor på FoU-enheten, utbildningsförvaltningen.

Ängsö

L&L

Hur förstår elever objektet? En kartläggning och undersökning av hur elever förstår och lär sig objektet i undervisningen i tyska och franska

I vår undervisning har vi uppmärksammat svårigheter att förstå och tillämpa korrekt form och användning av det direkta och det indirekta objektet. Efter en kartläggning av vad elever identifierar objekt som, går vi nu in i ett skede av intervention. Bland annat har vi upptäckt både likheter och skillnader i tyska och franska.

Eva Schough Tarandi, förstelärare, Anna-Karin Johansson, lärare, Kungsholmens gymnasium.

Grammatikens plats i våra kommunikativa språkklassrum – att använda forskningsresultat i praktiken

Forskningen föreslår att grammatik undervisas på ett induktivt och explicit sätt så att språkets strukturer aktualiseras utifrån meningsfulla innehåll. På Kungsholmens gymnasium pågår kollegialt lärande och frågor undersöks. I detta seminarium kommer resultaten från en licentiatuppsats att sättas i relation till lärares undersökande verksamhet.

Annika Nylén, lektor, Kungsholmens gymnasium.

Broder Tor

13.00–14.00

L&L

Nya plattformar för kunskapspridning

Vi kommer att diskutera och visa exempel på vad det innebär för lärare att formulera och sprida kunskaper och erfarenheter från utvecklingsprojekt. Vi kommer också att visa exempel på sätt att sprida kunskaperna från FoU-projekt, presentera erfarenheter av kollegialt lärande samt diskutera vad det innebär för lärare att skriva och rapportera ett utvecklingsprojekt.

Patrik Johansson, lektor, Maria Johansson, lektor, Tammi Nadel, forskarstuderande och lärare, Fredrik Roste, lärare, Eva Hasselträd, förstelärare, Lotta Brimark, lärare, Tove Johnson, lärare. Samtliga arbetar på Globala gymnasiet.

Att läsa världslitteratur med gymnasieelever

Huvudsyftet för min pågående licentiatuppsats är att undersöka hur gymnasieelever läser och tolkar skönlitteratur utanför den västerländska kanon, samt hur man kan planera undervisning i syfte att öka elevernas förmåga att närma sig denna litteratur. Resultatet pekar bland annat på att avsaknaden av förkunskaper blir ett hinder för litterära tolkningar.

Tammi Gustafsson Nadel, gymnasieelever och doktorand i litteraturdidaktik, Globala gymnasiet.

Bohemen

L&L

Det kollegiala samtalet

Utifrån erfarenheterna av att coacha och handleda grupper av lärare presenteras de förutsättningar som leder till ett kollegialt lärande. Några vanliga utmaningar och framgångsfaktorer i rollen som samtalsledare presenteras. Det kommer att ges tillfälle till att prova på några samtalsstrategier.

Katarina Olsson, utvecklingslärare och lärcoach, FoU-enheten, utbildningsförvaltningen, Ylva Modig, förstelärare och lärcoach, Engelbrektskolan och FoU-enheten, utbildningsförvaltningen, Anna-Lena Ebenstål, utvecklingslärare och lärcoach, FoU-enheten, utbildningsförvaltningen.

Sankta Clara

L&L

Skolutveckling pågår – kollegialt lärande på Blackebergs gymnasium

Under läsåret 2015/2016 pågick åtta kollegiala lärandeprojekt inom olika ämnesområden på Blackebergs gymnasium. Rektorer och lärare berättar om erfarenheter, lärdomar och resultat.

Elisabet Sandborgh, Magnus Silfverstolpe, Jenny Rångeby, rektorer, Blackebergs gymnasium samt lektor Camilla Bredberg och förstelärare Eva-Lena Donnerberg.

Hur gör man då?

En presentation om hur man kan möta nyanlända elever i gymnasieåldern utan tidigare skolbakgrund ur ett resursperspektiv. Hur jag arbetar med projekt där estetiska ämnen som bild/form och teater/film är uttrycksmedel.

Alexandra Ljungkvist Sjölin inspirationslärare på Liljeholmens gymnasium (SPRINT-gymnasiet).

Emil

14.45–15.45

Waterfront

Naturvetenskaplig litteracitet – inte bara en fråga om språk

Presentationen tar upp frågan om naturvetenskaplig litteracitet (scientific literacy) som en fråga om att utveckla unga människors beredskap att möta och hantera utmaningar och frågor i livet där naturvetenskap kan ha betydelse. Vilka slags utmaningar och frågor kan detta handla om?

Maria Andrée, docent vid Institutionen för matematikämnet och naturvetenskapsämnenas didaktik, Stockholms universitet.

Sal 33, plan 3

Waterfront

Att använda gester som en medierande resurs i mångspråkiga nv-klasser

När tvåspråkiga elever har svårt med det svenska språket och samtidigt begränsade möjligheter att använda sitt minoritetsspråk blir frågan vilka andra resurser lärare kan använda för att stödja elevers lärande i naturvetenskap. Presentationen kommer att behandla hur lärare och elever använder gester som en medierande resurs under nv-lektioner.

Zeynep Ünsal, doktorand, Institutionen för matematikämnet och naturvetenskapsämnenas didaktik, Stockholms universitet.

Sal 34, plan 3

Waterfront

Att undervisa nyanlända i naturvetenskap på gymnasiet: Var börjar man som lärare?

En lärare och en forskare berättar om erfarenheter av att undervisa nyanlända elever direkt i naturvetenskap utan föregående språkintrouktion. Våra försök att ge eleverna ökat utrymme att tala naturvetenskap och antyder hur det är möjligt att göra elevernas lärande synligt och därmed möjligt att bättre stödja för läraren.

Dana Seifeddine Ehdwall, doktorand, Per-Olof Wickman, professor, Institutionen för matematikämnet och naturvetenskapsämnenas didaktik, Stockholms universitet.

Sal 23, plan 2

Waterfront

Is 'genomgång och bok' the only way to teach mathematics?

According to various sources a typical Swedish mathematics lesson comprises genomgång and book. There is no English word for genomgång, highlighting the significance of the word in the Swedish classroom discourse. In this talk I will draw on European research to demonstrate alternatives that create better opportunities for more students to learn more meaningful mathematics.

Paul Andrews, professor i matematikämnet didaktik, Stockholms universitet.

Sal 27, plan 2

Waterfront

Barn och digitala medier – skolans utmaningar och elevers erfarenheter

Erfarenheter från 20 års forskning inom området. En dialogisk föreläsning med frågor och ifrågasättanden, med teoretiska utflykter och konkreta nedslag.

Patrik Hermwall, docent i pedagogik och forskning vid Institutionen för data- och systemvetenskap vid Stockholms universitet.

Sal 35-36, plan 3

Waterfront

Akademiskt ordförråd på engelska – hur utvecklas det?

I avhandlingen "On the impact of extramural English and CLIL on productive vocabulary" undersöktes hur elevers användning av engelska på fritiden tycktes påverka deras förmåga att skriva i några olika register liksom hur engelskspråkig ämnesundervisning inverkade på elevernas produktiva akademiska vokabulär över tid. Resultaten diskuteras utifrån ett undervisningsperspektiv.

Eva Olsson, fil.dr., Institutionen för pedagogik och specialpedagogik, Göteborgs universitet.

Sal 32, plan 3

14.45–15.45

Waterfront

Är alla elever begåvade? Kan lärare lära alla elever allt? Några vetenskapliga provokationer för ett ideologiskt skolsystem

I mitt anförande avser jag att försöka lägga ett pussel för en ökad förståelse av de sociala och dynamiska krafter som påverkar samhälle, skolutveckling och i synnerhet toleransen och acceptansen för de särskilt begåvade individerna. Det modernare samhället vill omhulda de särskilt begåvade som humankapital men samtidigt är man inte beredd att acceptera dessa individers särpräglade individuella beteende och behov. Man vill både ha kakan och äta den – en uppenbar och synnerligen problematisk paradox.

Roland S Persson, professor i pedagogisk psykologi, Jönköping University.

C4, plan 2

Waterfront

Elevers tankar om bedömning – och vad vi kan tänka om det?

Föreläsningen tar sin utgångspunkt i avhandlingen "I den betraktades ögon". Ungdomar om bedömning i skolan. Hur förstår elever bedömning av olika slag och hur agerar de för att möta bedömningar i sin skolvardag? Ett resonemang förs kring hur lärare kan agera för att möta bedömningskravet för att det skall bli gynnsamt för undervisningen och för elevers lärande.

Jennie Sivenbring, lektor i barn- och ungdomsvetenskap, Göteborgs universitet.

C1, plan 2

L&L

Deltagande design i skolan: Exempel och möjligheter

Deltagande design inom Skandinavien har en lång tradition av systemutveckling och människa-dator interaktion. Två exempel som fokuserar deltagande design i skolan presenteras. Hållbara förhållningssätt och lösningar söks. Baserat på erfarenheter från samarbeten och en internationell utblick diskuteras också möjliga fortsättningar på detta samarbete.

Robert Ramberg, professor, Institutionen för data- och systemvetenskap, Stockholms universitet.

Emil

L&L

Broar mellan ämnena över en flerspråkig ström

Seminarier fokuserar hur eleverna utvecklar sitt språk för att kunna delta i olika skolämnen. Fackspecifikt språkbruk borde vara en integrerad del av dessa ämnens didaktik. Idag är det viktigt att samtidigt fundera över hur elevers flerspråkighet kan användas, för under broarna finns en flerspråkig ström i många klassrum.

Maaïke Hajer, professor vid University of Applied Sciences, Utrecht och Malmö Högskola.

Ängsö

14.45–15.45

Waterfront

Alla blir vinnare när skolans utveckling sker tillsammans med lärare, studenter och elever

Villanskolan i Ängelholms kommun ingår sedan två år tillbaka i ett samverkansprojekt med Högskolan i Halmstad. Regelbunden samverkan med en högskola har påverkat undervisningens didaktiska kvaliteter och hela skolans utveckling i positiv riktning – vilket också gagnar studenterna på högskolan.

Anki Wennergren, docent, Högskolan i Halmstad och vetenskaplig ledare, Ängelholms kommun, Kristina Andersson, förstelärare, Marie Andréasson, rektor, Villanskolan, Ängelholms kommun.

Sal 31, plan 3

Waterfront

Karriärlärare som drivkraft för skolutveckling – vad krävs?

Karriärtjänster för lärare är en satsning som är tänkt att bidra till skolutveckling i stadens skolor. Under läsåret 2015/2016 har en forskargrupp från Linköpings universitet haft i uppdrag att identifiera förutsättningar som är centrala för att karriärtjänster ska bidra till skolutveckling. På seminariet presenteras resultaten från denna studie.

Ann Öhman Sandberg, lektor, Örebro universitet, Christina Ehneström, utvärderare.

C2, plan 2

Waterfront

Att höja kunskapsresultaten – en fråga om bildning eller avbildning?

Alla är överens om att kunskapsresultaten i den svenska skolan behöver förbättras. Ett alternativ till dagens ensidiga inriktning på resultat och därmed risk för ytliga kunskaper är att istället fokusera på att göra undervisningen bättre med fokus på fördjupade kunskaper.

Ingrid Carlgren, professor emerita, Stockholms universitet.

C3, plan 2

Waterfront

Behövs ett nytt perspektiv på relationen undervisning-lärande-learning activity?

På senare tid har begreppen ZPD och scaffolding allt oftare kopplats samman med bedömning för lärande. Vad händer då med vår förståelse för begreppen? Learning activity utgör en speciell sociokulturell teori som kopplar samman undervisning-lärande och är utvecklat för att möjliggöra en undervisning där eleverna blir agenter i sitt eget lärande genom att bjudas in till ett teoretiskt problemlösande arbete.

Inger Eriksson, professor i pedagogik, Institutionen för de humanistiska och samhällsvetenskapliga ämnena didaktik, Stockholms universitet.

Sal 24-25, plan 2

Waterfront

Kollaborativ Formativ Undervisningsanalys: professionsdriven och elevdatabaserad kollegial undervisningsutveckling i en föränderlig skolpraktik

I dagens skolsverige talas mycket om vikten av stabilt, systematiskt, och långsiktigt skolutvecklingsarbete. I föreläsningen diskuteras utvecklandet av former för skolutvecklingsarbete, plastiska nog att fungera oavsett innehållsligt fokus och varierande kontextuella omständigheter, samtidigt som de är stabila nog att kunna betraktas som en modell.

Åsa Hirsh lektor i pedagogik, Jönköping University och Göteborgs universitet.

Sal 21, plan 2

Waterfront

Pedagogiskt ledarskap och pedagogisk ledning – en fråga om respekt och takt

Det är i vardagens händelsekarusell, där de tidlösa pedagogiska frågorna gör sig påminda, som lärandet ska designas mellan lovvärda ideal och krass realitet. Det är precis här som särarten i det pedagogiska ledarskapet blir till, i en skola där lärande är både mål och medel och framför allt något annat än att bara mäta elevernas minne.

Lars Svedberg, legitimerad lärare i matematik och fysik, docent i pedagogik och legitimerad psykolog.

A4, del av Stora kongresshallen

Waterfront

Kvinnors och mäns arbetsvillkor i skolan: vad vet vi egentligen?

Seminariet utgår från en kunskapssammanställning om kvinnors och mäns arbetsvillkor utifrån vad vi vet om organisatoriska och psykosociala faktorer i arbetet och hur de hänger samman med hälsa bland kvinnor och män. Specifikt diskuteras arbetsvillkoren i skolan och olika möjligheter att organisera arbetet så det främjar hållbarhet och hälsa.

Petra Lindfors, professor i psykologi med särskild inriktning mot arbets- och organisationspsykologi, Stockholms universitet.

Sal 26, plan 2

L&L

Tänk tvärtom

De som tar de sjunkande resultaten i svensk skola på allvar bör ha modet att ta enskilda barn/elevers behov på allvar. Ska kunskaper förbättras måste utvecklingsarbete utgå från analyser av hur den enskilda förskolan eller skolan möter de unga och vad dessa lokala verksamheter behöver förbättra. Aktörer på alla nivåer i styrkedjan måste vara inkluderade.

Elisabet Nihlfors, professor samt dekan för Fakulteten för utbildningsvetenskaper, Uppsala universitet.

Sankta Clara

L&L

"Väg-skäl" – en longitudinell studie av val och ideal i lärares yrkesbanor

I seminariet redovisas statistik över, och närbilder av, en grupp 1–7 lärare som tog examen vid Högskolan i Kalmar 1993. Genom att följa dem över tid har vi möjlighet att ge mer nyanserade bilder av lärares karriärval och av deras uppfattningar av yrket under åren som går. I seminariet utmanar föreläsarna en del gamla sanningar och myter om lärarnas yrkesliv.

Ulla-Karin Nordånger, Per Lindqvist, docenter, Linnéuniversitet.

Broder Tor

L&L

Skolans värdegrund och utländska lärares möte med den svenska skolan

Med utgångspunkt i mitt avhandlingsarbete, "Utmaningar och möjligheter för utländska lärare som återinträder i yrkeslivet i svensk skola" (2015), diskuteras företeelser som ansvarsfördelning, normer och regelsystem och skolan som lärande organisation utifrån dess förmåga att inlemma nykomlingar i sina olika praktikgemenskaper.

Aina Bigestens, fil.dr. och medarbetare vid Nationellt centrum för svenska som andraspråk, Stockholms universitet.

Bohemen

Läs mer om
Leda lärande på
pedagogstockholm.se

Utställare:

Arete meritering

Ifous

Lärarnas riksförbund

Läraryrket

Skolledarförbundet

Lärardriven Forskning och Utveckling

Språklärarnas riksförbund

Lärare i Matematik, Naturvetenskap och Teknik

Sveriges Matematiklärarförening

Institutionen för matematikämnet och naturvetenskapsämnenas didaktik, Stockholm universitet.

Skolverket

#ledalärande

**Stockholms
stad**